

SXEDIO.51E

30.12.1918: Ο ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ΤΗΝ ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΟΤΙ ΘΑ ΕΓΓΕΙΡΕΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΑΛΕΙ ΤΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΝΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΙΜΑΝΙΟΥ ΤΗΣ ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΓΓΛΟΥΣ ΣΑΝ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ

Ενώ η Πρεσβεία των Ελλήνων Κυπρίων υπό τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο και τους εκτώ από τους εννέα βουλευτές κατευθυνόταν στο Λονδίνο, (αλλά και αργότερα) τα μέλη της καθημερινά συνέχιζαν να ενημερώνουν τον κυπριακό λαό για τις ενέργειες τους και τις επαφές τους κι έτσι ο λαός γνώριζε το κάθε τι που γινόταν και τις αντιδράσεις της Κεντρικής Κυβέρνησης και τις απόψεις του πρωθυπουργού της Ελλάδας, Ελευθερίου Βενιζέλου, με τον οποίο συναντήθηκε πολλές φορές.

Στις 8 Δεκεμβρίου ο Αρχιεπίσκοπος ενημέρωνε τον Τοποτηρητή για την άφιξη της Πρεσβείας το Πορτ Σάϊντ:

"Πόρτ Σάϊντ, 8 Δεκεμβρίου 1918, ώρα 5.30 μ.μ.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΠΑΦΟΥ, Λευκωσίαν.

Εφθάσαμεν σήμεραν.

Ο Επίσκοπος Πηλουσίου και η ελληνική Κοινότης εδεξιώθησαν ημάς θαυμασίως επί του ατμοπλοίου.

Εψάλη δοξολογία εν τω ναώ. Ο Επίσκοπος Πηλουσίου, ο Πρόεδρος της ελληνικής Κοινότητος και άλλοι προσεφώνησαν ημάς. Απηντήσαμεν εγώ και ο κ. Θεοδότου

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΛΥΠΡΟΥ

Στις 20 του μηνός τηλεγραφούσε και πάλι:

"Μητροπολίτην Πάφου, Λευκωσίαν,

Προσωρμίσθημεν εις Ελβαν, ένεκεν κακοκαιρίας. Θα αναχωρήσωμεν εις Γένουαν, όταν ο καιρός επιτρέψη. Ειδοποιήσατε αμέσως τας οικογενείας των βουλευτών ότι πάντες έχουσι καλώς".

Στις **28** Δεκεμβρίου μια επιστολή της Πρεσβείας ανάγγελλε ότι τα μέλη της είχαν φθάσει ήδη στο Παρίσι οδικώς και ότι σύντομα θα είχαν συνάντηση με τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Ελευθέριο Βενιζέλο που βρισκόταν εκεί για το Συνέδριο της Ειρήνης, που συνήλθε μετά τη λήξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου:

" ΠΑΡΙΣΙΟΙ, **28** Δεκεμβρίου, **1918** ε.ν.

Ψες εφθάσαμεν τέλος διά της σιδηροδρομικής γραμμής Γένοβας- Τουρίνου- Μοντάν- Λυών εις το κέντρον της παγκοσμίου κινήσεως το δαιμονιώδες αλλ' έκπαγλον Παρίσι. Τα πάντα καθ' οδόν ήσαν κεκαλυμμένα υπό πυκνής στρώματος χιόνος. Από τα σύνορα μέχρι των Παρισίων, το θέμα ήτο εξόχως ωραίον και φαντασμαγορικόν. Ενεκα δε της πιπτούσης πυκνής χιόνος το τραίνον μας καθυστέρησεν επί **6 1/2** ώρας.

Τα δεινά μας μέχρις εδώ ήσαν πάρα πολλά. Δυσκολίαι και διατυπώσεις αφάνταστοι. Είναι αληθές ότι εν Γένοβα το Ελληνικόν, Αγγλικόν και Γαλλικόν Προξενείον μας διηκόλυναν πολύ. Εχρειάσθησαν δε και πάλιν φωτογραφίαι και φόρμαι και τα παρόμοια.

Εδώ εις το Παρίσι κατελύσαμεν εις ένα πρώτης τάξεως ξενοδοχείον το **Grand Hotel Boulevard des Capoucines**. Ευκολίαι πολλάί, πλούτος μεγαλειώδης, κόσμος δε διεθνής και κίνησις πανδαιμόνιος, αλλ' ακρίβεια μυθώδης.

Όλα τα μέλη της Αποστολής έχουν άριστα εις την υγείαν, ο Αρχιεπίσκοπος μας δε είναι θαλερός, αλλά περισσότερο ή καλόγηρος.

Σήμερον εορτάζει επί τη επετείω του ονόματος του, ο μέγας Κρης πολιτευτής, ο ιθύνων τας τύχας του ελληνικού Έθνους, πανταχόθεν δε καταφθάνουν άπειρα προς αυτόν τα συγχαρητήρια και αι ευχαί.

Επί τη ευκαιρία αυτή θα γίνη την μεταμεσημβρίαν της σήμερον διάλεξις υπό φιλελλήνων περί των ελληνικών δικαίων, εις ην, θα παραστή ο κ. Βενιζέλος, προσκληθέντες δε θα παραστώμεν και ημείς εν σώματι.

Ο Έλλην Πρωθυπουργός θα δεχθή την κυπριακήν

αποστολήν μεθαύριον, καθά δε πληροφορούμεθα είναι λίαν αισιόδοξος διά το ζήτημά μας.

Αναχωρούμεν εις Λονδίον την προσεχή Τετάρτην".

Η συνάντηση με τον Βενιζέλο έγινε στο ξενοδοχείο του και στη συνάντηση αυτή ο Έλληνας πρωθυπουργός είχε πολύ ευχάριστες ελπίδες να εκφράσει προς τα μέλη της Κυπριακής Πρεσβείας και έδωσε σοβαρές υποσχέσεις.

Εξέφρασε την ελπίδα ότι η Αγγλία θα παραχωρούσε την Κύπρο στην Ελλάδα, ενώ αν αυτό δεν γινόταν, όπως είπε, θα ήγειρε το Κυπριακό στο Συνέδριο της Ειρήνης.

"Θα πω στη Βρετανία" διαβεβαίωσε ο Βενιζέλος, "εσύ πρόσφερες την Κύπρον εις την Ελλάδα, την εχθρικήν τότε διακειμένην (1915), προς σε, δεν την δίδεις σήμερον εις την Ελλάδα την σύμμαχον;".

Ακόμα ο Βενιζέλος αποχαιρετώντας τον Αρχιεπίσκοπο εξέφρασε την ελπίδα ότι θα έβλεπε τους Κυπρίους βουλευτές μέλη της Βουλής των Ελλήνων.

Ο Βενιζέλος κάλεσε τα μέλη της Πρεσβείας να πληροφορήσουν τους Άγγλους κατά το ταξίδι τους στο Λονδίνο, ότι ήσαν πρόθυμοι να προσφέρουν σ' αυτήν το λιμάνι της Αμμοχώστου και πρόσθεσε ότι και ο ίδιος ήταν πρόθυμος να προσφέρει τα κυπριακά και ελληνικά λιμάνια στην Αγγλία, γιατί όπως είπε, "ανευ της Δυνάμεως αυτής δεν δυναμεθα να υπάρξωμεν".

Μέλος της Πρεσβείας ενημερώνοντας τους Κυπρίους για τη συνάντηση παρέθετε και τις δικές του εντυπώσεις από τη συνάντηση και έγραφε ότι κατά τη γνώμη του ο Βενιζέλος δεν ήταν μόνο φίλαγγλος, αλλά κάτι περισσότερο. Αγαπά και εκτιμά την Αγγλία μέχρι μανίας έγραφε χαρακτηριστικά.

Η αναφορά του μέλους της Πρεσβείας έχει ως εξής:

ΠΑΡΙΣΙΟΙ 30 Δεκεμβρίου, 1918

Επεσκέφθημεν σήμερον την πρωΐαν κατά την **9.30**

τον κ. Βενιζέλον όστις μας εδέχθη εις το ιδιαίτερον του γραφείον, εις το ξενοδοχείον **Mercedes**, ένθα μένει ο ίδιος και όπου είναι εις ιδιαίτερον διαμέρισμα εγκατατεστημένα τα γραφεία της Ελληνικής αποστολής διά το συνέδριον της ειρήνης. Ο κ. Βενιζέλος ησπάσθη την χείρα του Αρχιεπισκόπου και ο Αρχιεπίσκοπος τον ησπάσθη εις το μέτωπον.

Ο Μακαριώτατος προσεφώνησε διά βραχέων τον κ. Βενιζέλον. Είπεν ότι η Κυπριακή Εκκλησία επιδαψιλεύει επ' αυτόν τας ευχάς της και τον συνεχάρη διά το λαμπρόν εθνικόν του πρόγραμμα. Εξέφρασε την ελπίδα ότι και η Κύπρος συμπεριλαμβάνεται εις το μέγα του εθνικόν πρόγραμμα.

Εις ταύτα ο κ. Βενιζέλος απήντησε περίπου ως εξής:

"Σας ευχαριστώ, Μακαριώτατε, διά τους ωραίους σας λόγους και χαίρω μεγάλως, διότι γνωρίζω νυν Υμάς τε και την ελληνικήν της Κύπρου, αντιπροσωπείαν. Η Κύπρος ηυτύχησε να διακυβερνάται επί τεσσαρακονταετίαν υπό της Μεγάλης Αγγλίας, της Προστάτιδος του ελληνισμού, και ευελπιστώ ότι λίαν συντόμως το φιλελεύθερον αγγλικόν έθνος θα παραχωρήση την Ελληνικήν Κύπρον εις το ελληνικόν βασίλειον. Αυτή είναι η πεποίθησις μου, Κύριοι, πεποίθησις βασιζομένη ουχί επί οιασδήποτε υποσχέσεως αλλά επί της πολιτικής των υψηλών αρχών, ως διεκήρηξεν η Αγγλία μετά των συμμάχων της".

Μετά τους λόγους τούτους ο κ. Βενιζέλος προσέφερε καθίσματα εις τα μέλη της Πρεβείας και ωμίλησε μετ' αυτής εν εκτάσει περί της Κυπριακής πολιτικής. Προκειμένου επαρκή παραχωρήσεως του λιμένου της Αμμοχώστου εις την Αγγλίαν, ο κ. Βενιζέλος είπε τα εξής: "Να δηλώσητε ότι προσφέρετε τον λιμένα της Αμμοχώστου εις την Αγγλίαν. Είμαι έτοιμος να παραχωρήσω όλους τους Κυπριακούς λιμένας και Ελληνικούς ακόμη τοιούτους εις την Αγγλίαν, διότι άνευ της Δυνάμεως αυτής δεν δυνάμεθα να υπάρξωμεν. Επιδοκιμάζω την μέχρι σήμερον

πολιτική των Κυπρίων απέναντι της Αγγλίας. Εχω την πεποίθησιν ότι θα μας παραχωρήση την Νήσον σας προ του συνεδρίου της Ειρήνης. Ενεργήσατε εν Λονδίνω και αν αποτύχητε, θα φέρω το ζήτημα ενώπιον του Συνεδρίου και θα είπω εις την Αγγλίαν: Μα συ προσέφερες την Κύπρον εις την Ελλάδα την εχθρικός τότε διακειμένην, προς σε, δεν την δίδεις δε σήμερον εις την Ελλάδα την φίλη και σύμμαχον;"

Η Κυπριακή αντιπροσωπεία παρέμεινε παρά τω κ. Βενιζέλω περί τα τρία τέταρτα της ώρας. Την στιγμήν δε καθ' ην ο κ. Βενιζέλος αποχαιρέτα τα μέλη της Πρεσβείας εξερχόμενα της αιθούσης, είπεν: "Ελπίζω κύριοι, δεν απευθύνομαι προς υμάς Μακαριώτατε, δότι το ράσον δεν εισέδυσεν εισέτι εις την Βουλήν των Ελλήνων- να σας ίδω μετ' ου πολύ εις το Ελληνικόν Κοινοβούλιον και εύχομαι να δυνηθώ να χρησιμοποιήσω το άριστον εν Κύπρω υπαλληλικόν υλικόν, το διαπαιδαγωγηθέν υπό της Αγγλίας, δια την ελληνικήν υπηρεσίαν. του υπαλληλικού τούτου έχει ανάγκην η Ελλάς".

Ο αποστολέας έστειλε στο ίδιο μήνυμα και τις δικές του κρίσεις και εντυπώσεις σημειώνοντας τα εξής:

"Ο κ. Βενιζέλος είναι όχι φίλαγγλος, αλλά κάτι πλειότερον. Αγαπά και εκτιμά μέχρι μανίας την Αγγλίαν. Εχει απέραντον αισιοδοξίαν, διά το Κυπριακόν ζήτημα, βασιζομένην εις το ότι η Αγγλία δεν θα του αρνηθή την νήσον. Εκτιμά ιδιαιτέρως όλους τους Νησιώτας ο Ελλην Πρωθυπουργός. Είναι έξυπνος ρωμηός και εις τας ομιλίαις του παίζουν μεγάλον ρόλον το μειδίωμα του και οι υπό τας διόπτρας σπινθηροβολούντες οφθαλμοί του. Κινούνται δε και αι χείρες του και οι πόδες του και όταν κάθηται και όταν ομιλή".

Εξ άλλου ο βουλευτής Ν. Κλ. Λανίτης που παρίστατο στη συνάντησιν με τον Βενιζέλο έγγραψε ύστερα από 27 χρόνια το 1945 στο βιβλίον του "Ο Ακρίτας του ελληνικού Νότου", Αθήναι, 1945:

Την 30ην Δεκεμβρίου η κυπριακή αποστολή εγένετο δεκτή υπό του Βενιζέλου. Παρών ο γράφων τας γραμμάς ταύτας κατά την συνάντησιν εκείνην ως μέλος της αποστολής, αναγράφω επί λέξει όσα είπεν ο αείμνηστος πρωθυπουργός της Ελλάδος. "Δεν έχω τίποτε στο χέρι, ως εκ των συνθηκών, υφ' ας εισήλθον εις τον πόλεμον, εβοήθησαν άνευ υποσχέσεων, αλλ' εν τη πεποιθήσει ότι θ' αμοιφθώ δικαίως, διά το Κυπριακόν ζήτημα είναι αισιόδοξος, έχω την ιδέαν ότι λίαν συντόμως θα είναι λελυμένον. Η συμβουλή μου είναι να είπητε εις το Λονδίνον ότι αξιούτε την εθνικήν σας αποκατάστασιν μόνον από την Αγγλίαν και ότι δεν έχετε να κάμετε τίποτε με τα συνέδρια. Προσέξατε να μη θιγή η αγγλική ευαισθησία. Επαναλαμβάνω ότι εντός ολίγου θα επιστρέψητε κατά την πεποίθησιν μου εις Κύπρον ελεύθεροι και καλήν αντάμωσιν εις το Ελληνικόν Κοινοβούλιον..."

Ο Βενιζέλος ομιλών καθ' ον χρόνον ωμίλησεν είχεν υπ' όψιν του τας προσωπικάς διαθέσεις του Λόϊδ ο Τζιωρτζ. Τούτο είναι έκδηλον εξ όσων βραδύτερον ανεκοίνωσεν εις ημάς εν Λονδίνο ο σερ Τζωρτζ Σταυρίδης, συνδεδεμένος διά προσωπικής φιλίας με τον Λόϊδ Τζιωρτζ. Ο πρωθυπουργός της Αγγλίας είπεν ότι επεθύμει να συνδέση το όνομά του με την Κύπρον, όπως ο Γλάδστων με την Επτάνησον".

Ο Βενιζέλος επανέλαβε τις ευχές του και λίγο αργότερα σε απαντητικό τηλεγράφημα της Πρεσβείας που είχε στο μεταξύ μεταβεί στο Λονδίνο:

ΛΟΝΔΙΝΟΝ 14 Φεβρουαρίου 1919

"Εις το διαβιβασθέν προς τον κ. Βενιζέλον τηλεγράφημα της κυπριακής Πρεβείας, εκφραζούσης τας ευχαριστίας της διά τους ευγενείς αγώνας του ο Ελλην πρωθυπουργός απήντησε τηλεγραφικώς ως ακολούθως:

"Βαθέως συγκεκινημένος υπό του υμετέρου τηλεγραφήματος επιθυμώ να εκφράσω τας ευχαριστίας μου προς την Α. Μακαριότητα, διά τας ευλογίας αυτής

και να ερμηνεύσω την πεποίθησιν μου, ότι ο κυπριακός λαός δύναται να βασίζεται μετά πλήρους εμπιστοσύνης επί της Μεγάλης Βρετανίας της Μεγάλης αυτού προστάτιδος Δυνάμεως διά την διευθέτησιν του μέλλοντος του".